

Bijlage J: Stabiliteit en sensitiviteit van de leefsituatie-index

Er is een aantal tests uitgevoerd om te kijken naar de stabiliteit en de sensitiviteit van de leefsituatie-index. De belangrijkste resultaten staan beschreven in de hoofdtekst (hoofdstuk 8). In deze bijlage gaan we wat dieper in op de analyses en de resultaten.

In de eerste analyse kijken we wat er gebeurt als we één domein uit de index weglaten. Tabel J.1 bevat de resultaten, waarbij we eerst het domein wonen en daarna het domein participatie uit de index halen. Gepresenteerd worden de eigenwaardes en de gewichten. Het blijkt dat er nauwelijks verschillen zijn: het grootste verschil bedraagt 0,06 (bij het aantal huishoudelijke consumptiegoederen).

Tabel J.1: tests waarbij steeds één van de leefsituatiedomeinen uit de index wordt gelaten

	oorspronkelijk	Zonder wonen	Zonder participatie
eigenwaarde	0,39	0,39	0,42
<i>gewichten</i>			
woningtype	0,29		0,31
oppervlakte van de woonkamer	-0,24		-0,24
aantal kamers	-0,15		-0,15
woning in eigendom of niet	0,36		0,37
aantal hobby activiteiten.	-0,12	-0,12	-0,11
aantal sociaal-culturele uitgaansactiviteiten	-0,52	-0,55	-0,54
lidmaatschap verenigingen	-0,31	-0,32	-0,27
doet vrijwilligerswerk	-0,31	-0,31	
schaal voor sociaal isolement	-0,32	-0,36	
aantal keren sport per week	-0,37	-0,34	-0,34
aantal verschillende sporten	-0,23	-0,29	-0,25
op vakantie geweest afgelopen 12 maanden	-0,51	-0,51	-0,50
in het buitenland op vakantie geweest	0,22	0,24	0,23
aantal huishoudelijke consumptiegoederen	-0,32	-0,26	-0,33
aantal hobby artikelen	-0,54	-0,54	-0,55
in bezit van abonnement openbaar vervoer	0,24	0,28	0,23
in bezit van een auto	0,62	0,59	0,64
belemmerd bij bezigheden thuis	-0,38	-0,33	-0,36
belemmerd bij bezigheden in de vrije tijd	-0,19	-0,23	-0,21

Bron: SCP (CV'04).

We kunnen ook kijken naar de componentladingen. Uit tabel J.2 blijkt dat ook nu er slechts geringe verschillen te zien zijn.

Tabel J.2 Componentladingen van de leefsituatie-index en tests met een index zonder wonen en een index zonder participatie,

	oorspronkelijk	Zonder wonen	Zonder participatie
woningtype	0,36		0,38
oppervlakte van de woonkamer	-0,41		-0,41
aantal kamers	-0,38		-0,38
woning in eigendom of niet	0,52		0,53
aantal hobby activiteiten.	-0,28	-0,29	-0,24
aantal sociaal-culturele uitgaansactiviteiten	-0,65	-0,68	-0,65
lidmaatschap verenigingen	-0,51	-0,53	-0,46
doet vrijwilligerswerk	-0,35	-0,35	
schaal voor sociaal isolement	-0,36	-0,39	
aantal keren sport per week	-0,57	-0,61	-0,56
aantal verschillende sporten	-0,55	-0,60	-0,55
op vakantie geweest afgelopen 12 maanden	-0,66	-0,67	-0,65
in het buitenland op vakantie geweest	0,56	0,58	0,57
aantal huishoudelijke consumptiegoederen	-0,51	-0,46	-0,52
aantal hobby artikelen	-0,65	-0,64	-0,66
in bezit van abonnement openbaar vervoer	0,11	0,16	0,09
in bezit van een auto	0,57	0,53	0,59
belemmerd bij bezigheden thuis	-0,46	-0,48	-0,47
belemmerd bij bezigheden in de vrije tijd	-0,36	-0,44	-0,40

Bron: SCP (CV'04)

In een volgende test laten we geen domeinen weg, maar voegen we domeinen toe. Omdat de leefsituatie-index bestaat uit domeinen die een relatie met elkaar hebben, kiezen we nu voor domeinen die niet per sé een duidelijke relatie hebben met de leefsituatie.

In eerste instantie voegen we aan de index een domein toe dat betrekking heeft op betalingsachterstanden (zie tabel J.3). De correlatie tussen een index met deze items toegevoegd in een apart domein en de oorspronkelijk index is 1. Dat komt niet doordat de betalingsachterstanden het goed doen, maar juist omdat zij erg weinig bijdragen aan de index. De gewichten zijn erg laag: maximaal 0,05 (met uitzondering van de 0,16 voor de betalingsachterstand voor gas, water en licht). Hetzelfde geldt als we een domein toevoegen dat betrekking heeft op 'contact met instanties'. Maar nu veranderen ook nog eens de gewichten van de andere domeinen erg sterk. Na het toevoegen van dit domein blijkt ook dat de categoriekwantificaties niet allemaal meer volgens verwachting lopen (niet in de tabel opgenomen): dit betekent dat de index die nu ontstaat niet meer te interpreteren is in termen van de leefsituatie.

Tabel J.3: test met het toevoegen van twee nieuwe domeinen aan de leefsituatie-index: betalingsachterstanden en contact hebben met instanties

	oorspronkelijk		Inclusief domein betalingsachterstanden		Inclusief domein contact met instanties		
	Gewicht	Component lading	Gewicht	Component lading	Gewicht	Component lading	
eigenwaarde	0,39		0,34		0,36		
woningtype	0,29	0,36	-0,25	-0,12	-0,53	-0,08	
oppervlakte van de woonkamer	-0,24	-0,41	-0,26	-0,42	-0,09	-0,42	
aantal kamers	-0,15	-0,38	-0,18	-0,36	0,27	-0,38	
woning in eigendom of niet	0,36	0,52	0,41	0,52	-0,26	0,56	
aantal hobby activiteiten.	-0,12	-0,28	0,08	0,03	-0,15	0,00	
aantal sociaal-culturele uitgaansactiviteiten	-0,52	-0,65	-0,53	-0,64	-0,42	-0,63	
lidmaatschap verenigingen	-0,31	-0,51	-0,34	-0,51	0,19	-0,50	
doet vrijwilligerswerk	-0,31	-0,35	-0,31	-0,35	0,18	-0,34	
schaal voor sociaal isolement	-0,32	-0,36	-0,33	-0,36	-0,20	-0,35	
aantal keren sport per week	-0,37	-0,57	-0,47	-0,58	0,10	-0,56	
aantal verschillende sporten	-0,23	-0,55	-0,12	-0,53	-0,36	-0,52	
op vakantie geweest afgelopen 12 maanden	-0,51	-0,66	-0,52	-0,67	0,17	-0,65	
in het buitenland op vakantie geweest	0,22	0,56	0,22	0,56	0,28	0,56	
aantal huishoudelijke consumptiegoederen	-0,32	-0,51	-0,33	-0,51	0,55	-0,51	
aantal hobby artikelen	-0,54	-0,65	-0,51	-0,63	-0,34	-0,63	
in bezit van abonnement openbaar vervoer	0,24	0,11	0,24	0,09	0,43	0,09	
in bezit van een auto	0,62	0,57	0,63	0,57	-0,31	0,57	
belemmerd bij bezigheden thuis	-0,38	-0,46	-0,27	-0,46	-0,21	-0,46	
belemmerd bij bezigheden in de vrije tijd	-0,19	-0,36	-0,24	-0,45	0,00	-0,46	
	<i>Betaalachterstand:</i>					<i>Contact met:</i>	
			persoonlijke lening	-0,03	-0,07	0,19	0,13
			huur/hypotheek	-0,02	-0,08	0,15	0,20
			gas/water/licht	-0,16	-0,15	-0,16	0,03
			Telefoonrekening	0,01	-0,07	-0,06	-0,16
			Belasting	-0,01	-0,05	0,01	-0,11
			Verzekeringen	0,05	-0,02	-0,51	0,30
						-0,14	-0,14
							uitkeringsinstantie maatschappelijk werk
							arbeidsbemiddeling
							Belastingdienst
							Ziektekosten-verzekeraar
							Verhuurder
							Politie

Bron: SCP (CV'04).

Hetzelfde geldt als we een domein toevoegen dat gaat over vertrouwen in instituties of als we een domein over meningen over alloctonen in de index opnemen: de indicatoren krijgen lage gewichten (zie tabel J.4). Bovendien blijken deze items verwarrende bijdragen aan de index te leveren: bij sommige indicatoren lopen de categorie-kwantificaties precies goed, bij andere precies verkeerd en bij weer andere indicatoren is er geen peil op te trekken (bijvoorbeeld achtereenvolgens positief, negatief en weer positief).

Tabel J.4: test met het opnemen in de leefsituatie-index van een domein over de mate van vertrouwen en een domein over de mening over migranten

	Oorspronkelijk		Inclusief mate van vertrouwen		Inclusief mening over migranten	
	Gewicht	Component lading	gewicht	Component lading	gewicht	Component lading
eigenwaarde		0,39		0,37		0,36
woningtype	0,29	0,36	-0,25	-0,09	-0,26	-0,09
oppervlakte van de woonkamer	-0,24	-0,41	-0,26	-0,42	-0,26	-0,41
aantal kamers	-0,15	-0,38	-0,19	-0,36	-0,20	-0,35
woning in eigendom of niet	0,36	0,52	0,42	0,53	0,41	0,50
aantal hobby activiteiten.	-0,12	-0,28	0,07	0,01	0,07	0,03
aantal sociaal-culturele uitgaansactiviteiten	-0,52	-0,65	-0,56	-0,67	-0,56	-0,67
lidmaatschap verenigingen	-0,31	-0,51	-0,33	-0,52	-0,33	-0,52
doet vrijwilligerswerk	-0,31	-0,35	-0,30	-0,34	-0,31	-0,35
schaal voor sociaal isolement	-0,32	-0,36	-0,33	-0,37	-0,33	-0,36
aantal keren sport per week	-0,37	-0,57	-0,49	-0,59	-0,44	-0,58
aantal verschillende sporten	-0,23	-0,55	-0,12	-0,54	-0,17	-0,54
op vakantie geweest afgelopen 12 maanden in het buitenland op vakantie geweest	-0,51	-0,66	-0,52	-0,67	-0,51	-0,66
aantal huishoudelijke consumptiegoederen	-0,32	-0,51	-0,32	-0,51	-0,29	-0,49
aantal hobby artikelen	-0,54	-0,65	-0,53	-0,65	-0,53	-0,64
in bezit van abonnement openbaar vervoer	0,24	0,11	0,26	0,11	0,28	0,13
in bezit van een auto	0,62	0,57	0,62	0,56	0,61	0,54
belemmerd bij bezigheden thuis	-0,38	-0,46	-0,29	-0,48	-0,31	-0,46
belemmerd bij bezigheden in de vrije tijd	-0,19	-0,36	-0,25	-0,47	-0,22	-0,44
<i>vertrouwen in</i>						<i>mening over migranten</i>
regering			0,21	0,27	-0,04	0,02
bedrijfsleven			0,11	0,10	-0,09	-0,20
kerken / religieuze organisaties			-0,15	0,01	0,12	0,23
rechtspraak			0,19	0,25	0,04	0,15
onderwijs			0,14	0,14	-0,13	0,06
gezondheidszorg			-0,11	-0,02	0,13	0,10
kranten			0,01	0,00	-0,24	-0,29
politie			0,07	0,09		
Tweede Kamer			-0,07	-0,16		
ambtenaren			-0,01	0,11		
Europese Unie			0,03	0,10		
vakbonden			-0,01	-0,03		
						bij woningschaarste voorkeur voor buitenlander of NL-er
						bij ontslag voorkeur voor buitenlander of NL-er
						bij promotie voorkeur voor buitenlander of NL-er
						iemand van ander ras als buur: bezwaar?
						allochtoon kind in klas eigen kind: bezwaar?
						allochtone collega op werk: bezwaar?
						aantal mensen met andere nationaliteit in NL: te veel?

Bron: SCP (CV04)

In de vorenstaande tests wordt telkens één domein per keer aan de leefsituatie-index toegevoegd. We kunnen ook wat substantiëlere veranderingen doorvoeren en enkele domeinen van de leefsituatie-index weglaten en in de plaats daarvan de hiervoor gebruikte domeinen tegelijk in de index opnemen. Dat doen we door domeinen op te nemen voor meningen over migranten, institutioneel vertrouwen en betalingsachterstanden. Daarbij laten we drie domeinen uit de oorspronkelijke index weg, namelijk wonen, uitgaan en duurzame consumptiegoederen.

De samenhang met de oorspronkelijke leefsituatie-index daalt dan naar 0,86. Nog altijd is dit een vrij aardige correlatie. De kern van de nieuwe index wordt echter nog steeds gevormd door vijf domeinen die deel uitmaken van de 'echte' leefsituatie index (zie tabel J.5).

Tabel J.5: tests met drie nieuwe domeinen, in de plaats van drie oorspronkelijke leefsituatie-domeinen

eigenwaarde	0,28		0,29	
	gewicht	component lading	gewicht	component lading
doet vrijwilligerswerk	-0,27	-0,31	-0,29	-0,34
schaal voor sociaal isolement	-0,40	-0,43	-0,41	-0,45
aantal keren sport per week	-0,43	-0,60	-0,54	-0,63
aantal verschillende sporten	-0,20	-0,58	-0,12	-0,54
op vakantie geweest afgelopen 12 maanden	-0,52	-0,69	-0,53	-0,70
in het buitenland op vakantie geweest	0,26	0,60	0,25	0,61
in bezit van abonnement openbaar vervoer	0,33	0,19	0,37	0,23
in bezit van een auto	0,59	0,52	0,57	0,48
belemmerd bij bezigheden thuis	-0,31	-0,53	-0,45	-0,51
belemmerd bij bezigheden in de vrije tijd	-0,28	-0,53	-0,25	-0,35
<i>betaalachterstand:</i>				
persoonlijke lening	-0,02	-0,08	-0,01	-0,06
huur/hypotheek	-0,03	-0,13	-0,04	-0,12
gas/water/licht	-0,25	-0,24	-0,22	-0,21
telefoonrekening	0,00	-0,12	0,00	-0,07
belasting	-0,02	-0,08	-0,04	-0,08
verzekeringen	0,09	-0,02	0,11	0,00
<i>contact met:</i>				
uitkeringsinstantie	0,28	0,26	0,23	0,31
maatschappelijk werk	0,22	0,28	0,08	0,19
arbeidsbemiddeling	-0,09	0,09	-0,12	0,02
belastingdienst	-0,15	-0,14	0,20	0,32
ziektekostenverzekeraar	-0,13	-0,07	0,02	0,17
verhuurder	0,27	0,27	-0,10	-0,01
politie	-0,16	-0,13	-0,01	0,07
			0,11	0,22
			0,11	0,31
			-0,03	0,03
			0,05	0,18
			0,02	0,03
<i>vertrouwen in:</i>				
				regering
				bedrijfsleven
				Kerken / religieuze organisaties
				rechtspraak
				onderwijs
				gezondheidszorg
				kranten
				politie
				Tweede Kamer
				ambtenaren
				Europese Unie
				vakbonden
<i>mening over migranten</i>				
bij woningschaarste voorkeur voor buitenlander of NL-er	-0,04	-0,02	0,06	-0,09
bij ontslag voorkeur voor buitenlander of NL-er	-0,09	-0,19	-0,08	-0,23
bij promotie voorkeur voor buitenlander of NL-er	0,10	0,21	-0,13	-0,25
iemand van ander ras als buur: bezwaar?	0,00	0,12	0,03	0,16
allochtoon kind in klas eigen kind: bezwaar?	-0,16	0,01	-0,12	0,04
allochtone collega op werk: bezwaar?	0,13	0,12	0,09	0,12
aantal mensen met andere nationaliteit in NL: te veel?	-0,28	-0,30	-0,34	-0,37

Bron: SCP (CV'04).

Aan de hand van een laatste empirische test kunnen we kijken of het daadwerkelijk zo is dat het van belang is dat de domeinen en indicatoren met elkaar samenhangen. Dit testen we door te kijken naar een combinatie van drie domeinen die op voorhand weinig gemeen hebben: mobiliteit, mening over

migranten en contact met instanties. Er ontstaat een wisselend en niet altijd te interpreteren beeld van de categorie-kwantificaties, waardoor de index als geheel eveneens niet te interpreteren is (tabel J.6).

Tabel J.6: test met drie domeinen die geen inhoudelijke verwantschap hebben

eigenwaarde	0,43	
	gewichten	Componentlading
in bezit van abonnement openbaar vervoer	-0,80	-0,75
in bezit van een auto	-0,20	-0,01
<i>betaalachterstand:</i>		
persoonlijke lening	-0,32	-0,32
huur/hypotheek	-0,05	-0,16
gas/water/licht	0,12	-0,04
telefoonrekening	0,09	-0,05
belasting	0,13	-0,05
verzekeringen	-0,42	-0,34
<i>mening over migranten</i>		
bij woningschaarste voorkeur voor buitenlander of NL-er	0,04	0,26
bij ontslag voorkeur voor buitenlander of NL-er	-0,11	-0,19
bij promotie voorkeur voor buitenlander of NL-er	0,04	0,26
iemand van ander ras als buur: bezwaar?	-0,15	-0,36
allochtoon kind in klas eigen kind: bezwaar?	0,22	-0,11
allochtone collega op werk: bezwaar?	-0,21	-0,30
aantal mensen met andere nationaliteit in NL: te veel?	0,54	0,61

Bron: SCP (CV'04)